

ZAGREBAČKI NOGOMETNI NAVIJAČI - GRUPNI PORTRET S BBB U SREDIŠTU

(THE RESEARCH ON ZAGREB FOOTBALL FANS BEHAVIOUR - THE FOCUS ON
BAD BLUE BOYS)

N. Fanuko, I. Magdalenić, F. Radin, Z. Žugić:

ZAGREBAČKI NOGOMETNI NAVIJAČI - GRUPNI PORTRET S BBB U SREDIŠTU

Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1991.

Studija "Zagrebački nogometni navijači - grupni portret s BBB u središtu" nastavak je longitudinalnog istraživanja iz 1988. "Socijalni i psihološki aspekti nasilničkog ponašanja publike" ("Pitanja", 5/6, 1988.), kojem je cilj bio "snimiti" najznačajnije navijačke skupine na prostoru bivše Jugoslavije i bivše Prve jugoslavenske nogometne lige, i pokušati ih kategorizirati. Na taj način bilo je moguće napraviti i komparaciju s Europom. Drugo istraživanje, iz 1991., predstavlja zbornik radova s istom temom: *nogometni navijači, i zagrebački navijači*, a sadrži četiri članka i jedan metodološki uvod.

Radovi I. Magdalenića i Z. Žugića nastali su na temelju analize dijela podataka prikupljenih u zagrebačkim srednjim školama a zahvaćaju obiteljske odnose i relacije između navijača i nenavijača, te njihov odnos prema sportu. U članku F. Radina interpretiraju se podaci dobiveni primjenom upitnika na stadionu i pokušava se ocrtati globalni profil maksimalne publike. Poglavlje N. Fanuka nudi teoretski okvir za razumijevanje ponašanja ekstremnih navijača.

Realizirajući planirani cilj istraživanja, koji se najopćenitije može definirati kao bliže upoznavanje nekih socioloških i psiholoških karakteristika ekstremnih nogometnih navijača u Zagrebu i njihova usporedba s neekstremnim navijačima, autori su se odlučili za tri metodološka postupka:

1. grupni intervju s dvadesetak pripadnika "nove generacije" *Bad Blue Boys-a*,
2. anketiranje navijača prisutnih na maksimirskom stadionu,
3. aplikaciju opsežnog upitnika s blokovima socioloških, socijalno-demografskih i psiholoških varijabli na po jedan odjel svakog razreda onih zagrebačkih škola u kojima muškarci čine barem 70% od svih učenika.

Grupni intervju sa skupinom BBB bio je više informativne nego eksplorativne naravi, budući da su se pravi podaci o karakteristikama ekstremnih navijača očekivali od ankete na stadionu i istraživanja u školama. Ispitivanje u školama napravljeno je većinom u drugoj polovici prosinca 1990. i prvoj polovici siječnja 1991., a trajalo je nešto manje od dva školska sata.

U četrdeset anketiranih razrednih odjela dobivena su ukupno 1044 upotrebljiva upitnika. Najveći broj anketiranih pohađao je prvi razred (32,5%), zatim drugi (24,1%), treći (22,3%) i četvrti (21,1%). S obzirom na

ključne varijable u ovom istraživanju, utemeljene na subjektivnom osjećaju pripadnosti određenom tipu navijača, formirana je nova varijabla s četiri modaliteta: nenavijači, mirni navijači, "blaži" (ili neagresivni) BBB i "žestoki" (ili agresivni) BBB. Oko polovice uzorka čine mirni navijači, blizu jedne trećine (28,6%) su nenavijači, a svaki četvrti ili peti (22%) drži se pripadnikom BBB, i to češće agresivnim nego neagresivnim.

Autori knjige drže da se uzroci interesa za nogomet, i to kako u tradicionalnih tako i u ekstremnih navijača, moraju prije svega tražiti u samom nogometu, odnosno u predstavi u kojoj su sadržane sve važne pretpostavke da bi nedjelja na stadionu bila ono što talijanski sociolog sporta *Dal Lago* naziva totalnim društvenim činom. (On tvrdi da odgovor na ovaj problem nije samo sport, već i predstava koju igraju profesionalci, u koju se investiraju materijalna sredstva, ali i simbolična i emotivna energija.)

Da bi se vidjelo kako navijači tadašnjeg "Dinama" (današnja "Croatia") navijaju, treba prisustvovati "velikim utakmicama", na kojima BBB iskazuju svu svoju energiju. Iz toga kako oni navijaju, misle autori, vidi se kako njihova motivacija nije jednosmjerna niti je vezana samo uz mržnju ili ispoljavanje agresije prema protivniku, kako se ponekad pojednostavljeno tvrdi. Pripadnost skupini BBB predstavlja, tvrde autori, jedan svjesno odabrani "životni stil", tj. jedan vid supkulture mladih. Utakmica i sve što je prati za njih je poligon socijalizacije.

Što se pak tiče agresivnosti u Maksimiru, u razdoblju prikupljanja podataka ona je bila prisutna u ritualiziranom ali i deritualiziranom obliku, i bila je povezana kako s nacionalnim razlozima tako i s užim, navijačkim motivima. Nacionalni odnosi bili su, kako je poznato, latentno i manifestno uvijek u temelju konflikata na prostoru bivše Jugoslavije te kao takvi povezani, izravno ili neizravno, s različitim oblicima agresivnog ponašanja nogometne ali i ostale navijačke publike. Navijači su u anketiranom razdoblju bili s obzirom na tadašnju situaciju, natprosječno opredjeljeni za HDZ, ali i za ekstremnu desnicu kakva je tada bila *Hrvatska stranka prava*.

Ovo je istraživanje u svojim završnim rezultatima potvrdilo početnu hipotezu kako je samo dio najžešćih, ekstremnih navijača iznad prosjeka agresivan, dok se ne samo tradicionalni navijači nego i sami BBB ne razlikuju znatno od prosjeka populacije.

Toni Hed